

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Caput XX. De variis Sanctorum exemplis ad Divinum officium
pertinentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

4. Sat dictum de psallendi disciplina. Poteram quidem multa adjicere, quæ praxim attentionis, ac devotionis, & usum eorum, quæ hæcenus dicta sunt, clarius explicarent. Sed hæc fatius existimavi in alium librum rejicere, quo doceo, quæ ratione omnes humanæ actiones sint obeundæ. Interim quod hic prætermisum est, inveniet pius lector in Roseto exercitiorum spiritualium Joannis Mauburni, in Psalterio decachordo Joannis Michaelis Constantiensis, in Joannis Gersonis libro de Canticis, & super *Magnificat*, & in Alphabeto Divini amoris, quod tamen non est Gersonis, sed Joannis Nyder, itemque Epistola 37. Joannis Lanspergii, atque in aliis spiritualibus opusculis scriptorum recentiorum, quæ omnium manibus teruntur. Omitto Chiropsalteria, Canticorda, & alia hujusmodi exercitia, quæ vix possunt ab infirmioribus exerceri sine capitis offensione ob continuam, & nunquam interruptam attentionem ad signorum distinctiones, quam requirunt. Joan. Cassianus formalem attentionem præ cæteris commendat his verbis: Monachus psallens omnes Psalmorum affectus in se recipiens, ita incipiet decantare, ut eos non tanquam à Propheta compositos, sed velut à se editos, quasi orationem propriam profundâ cordis compunctione depromat; vel certè ad suam personam æstimet eos fuisse directos, eorumque sententias, non tunc tantummodo per Prophetam, aut in Prophetam fuisse completas, sed in se quotidie geri, impletque cognoscat. Eundem namque recipientes cordis affectum, quo quisque decantatus, vel conscriptus est Psalmus, veluct auctores ejus facti, præcedemus magis intellectum ipsius, quam sequemur. Ad eandem hortatur August. & dicens: Si orat Psalmus, orate; si gemit, gemite; & si gratulatur, gaudete; & si sperat, sperate; & si timet, timete: Omnia enim, quæ hic conscripta sunt, speculum nostrum sunt.

f. Cass. coll. 10. c. 11. t. Aug. in Ps. 30. conc. 3.

C A P U T XX.

De Variis Sanctorum exemplis ad Divinum Officium pertinentibus.

§. I.

Exemplorum magnam esse vim ad vitam rectè instituendam.

1. Hæcenus Divinæ Psalmodiæ originem, causas, partes, & disciplinam rudi penicillo malus pictor delineavi: Et quod operis initio non ausus fuisset me præstaturum polliceri, Deo vires subministrante, ipsaque materiâ uberius quotidie crescente, ipse quoque liber in hanc magnitudinem sensim excrevit. At supersuntne alia? Imò verò, nec finis erit, si quæcunque curiosæ indaginis persequatione ad hanc rem spectantia adinveni, studiosè libeat amplecti. Sed cæteris omissis sola nobis restant Sanctorum exempla ad divinum Officium pertinentia, quibus extremum hoc caput dicatum sit. Nam quò pleniori obsequio Ecclesiasticos homines demerear, quædam quasi per saturam sine ordine rerum, aut temporis è probatis Scripturibus excerpere non gravabor: eritque hoc superpondium non inutile, nec injucundum; quia ut celeberrimus Historicus a scribit, Aliorum erratis ad rectam vitæ institutionem pro exemplis uti, & quod rectè factum est imitari scitum, atque pulchrum est. Et facillimè, ait alter b, quid prosit, aut obfit homines animadvertunt, cum multa multorum exempla intuentur. Ex vitio alterius, inquit Publius c, sapiens emendat suum: estque compendiosum felicitatis genus, ut docet Sanctus Zeno d, alterius periculo discere, quid debeas devitare. Sic vulnus aliorum nostra cautio fit, & veterum egregia facta in utilitatem posterorum derivantur. Sententia Platonis est; Nihil rectè doceri, nihil rectè disci sine exemplo: & ut Magnus Gregorius e scribit, Non est in sermone laudabilis, qui hoc quod loquitur, opere non ostendit. Præclare de hac re illustri rei rusticæ Scriptor f: Usus, & experientia dominantur in artibus, neque est ulla disciplina, in qua non peccando discatur: & ubi quid perperam administratum cesserit improspere, vitatur quod fefellerat, illuminatque rectam vitam docentis magisterium. Exempla denique, teste Isidoro Pelusiotag, dormientes animas ad virtutem capeffendam exsuscitant, & ignavas, ac socordes excitatores efficiunt, & vitii indulgentes erubescere docent, atque ad pœnitentiam agenda inducunt. Cæterùm à domesticis eventibus, à Cæsario scilicet nostro Heisterbacensi scribendorum exemplorum initium sumo, ejus enim historiæ memorabiles datæ sunt mihi in manus,

a Diodor. Siculus l. 1. c. 1. b Dionys. Halicarn. initio l. 11. c Publ. in Sententiis. d Zeno ser. 6. de Isia. e Gregor. l. 19. moral. cap. 12. f Columella l. 1. de rusticâ c. 1. g Isid. Pelus. l. 4. Epist. 172.

dum hæc scriberem. Stylum autem mutavi, quod & in cæteris observatum est.

§. I I.

Exemplorum Decades quatuor.

I. Monachum quendam *b* Ordinis nostri ita Princeps tenebrarum decipiebat, ut, quoties ad nocturnas vigiliis surgendum esset, magno statim sudore perfunderetur. Ille putans infirmitatem esse, quod erat diabolica fraus, jacere, vestibus se operire solebat, & sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger ille vertebat se in lectulo suo. Nocte quadam cum dato signo, cæteri surgerent, & ad divinum Officium festinarent, delicatulus noster tentare quidem, & aliquantulum moveri, ut surgeret; sed larga sudoris profusione præpeditus, iterum sopore languescere, iterum torpori succumbere. Et ecce incognita vox aures ejus implacide feriens, Noli surgere, inquit, noli interrompere sudorem tuum, quia non expedit tibi. Sensit tunc demum Monachus se fuisse deceptum, & phantastico sudore neglecto, vigil profliens è lecto adversus acediae spiritum fortius deinceps dimicavit. Sic illis illudit dæmon, qui corporis infirmitatem magis quam morbos animi timentes, hostium stratagemata celeri vigilantia antevertere non student.

2. Alius quidam Sacerdos, cæteris post vigiliis privatis orationibus, & meditationi juxta Regulam nostram incumbentibus in sede aliqua oratorii se collocans inter verba orationis dormire solebat. Cumque frequentius ab ingruente somno vinceretur, apparuit ei quadam vice Dominus in cruce verso ad illum dorso, & facie averfa, hac corporali visione patenter insinuans tepidos, & pigros Monachos à facie Domini projiciendos fore: sicut ipse per Prophetam Jeremiam testatur, dicens *k*, *Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes, & impingentes in viis suis; dorsum, & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.*

3. Et ne putet aliquis se excusatum iri, quod non omnis somnolentia à proprio vitio, vel ab hostili tentatione, sed à corporali quandoque infirmitate naturaliter oriatur: narrat Cæsarius l. Beatum Christianum Ordinis nostri Monachum, cum ob adversam valetudinem post

h Cæsarius lib. 4. cap. 28. *i* Cæsarius lib. 4. cap. 29. *k* Jeremia c. 18. *l* Cæsarius lib. 4. cap. 30.

nocturnam synaxim inciperet debile caput in ipsa Ecclesia sopore reficere, à sanctissima Dei Genitrice Maria hac voce excitatum fuisse: Surge Christiane, non est hic locus dormiendi, sed orandi. Quoniam verò hujus sancti viri semel mentio injecta est, aliud ejusdem exemplum narabo; quo ad frequentiam chori, & reverentiam in eo habendam excitetur.

4. Infirmus erat, ut dixi *m*, B. Christianus, ac propterea licentiam habuerat ab Abbate, ne surgeret ad vigiliis. Ille tamen non nisi gravissima necessitate compulsus, hac facultate utebatur. Interrogatus autem à quodam, cur indulta sibi gratia perfrui nollet: Non possum, inquit, memor enim consolationum, quibus inter psallendum lætificat Deus animam meam, valde crucior, si à publica recitatione me contingat abesse: nam & beatos Angelos chorum circuire, ipsumque Regem Angelorum multoties vidi, ipsum, inquam, Christum Jesum, qui dixit, *Delitiæ meæ esse cum filiis hominum: & ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

5. Sed redeo ad somnolentiam, quam dæmonis actu orantibus immitti manifestum est. Nam B. Conradus *n* Conversus noster in dorso cujusdam fratris dormitantis, dum Laudes recitarentur, diabolus vidit in forma serpentis rectortis gyris complicari. Vidit alius in alterius capite eundem sedere domesticæ felis assumpta figura. Circa alium somnolentum sæpè porci sunt visi, & porcorum grunnitus auditi, quia verba Psalmorum semiplenè, ac sine attentione prolata, quasi siliquis porcis infernalibus diripienda projiciebat.

6. Dormiens nocte quadam Monachus senior *o* nomine Fredericus, vir alioquin bonus, & justus, hominem vidit procera magnitudine, turpique aspectu deformem, nodum stramineum luto, ac fimo perlutum habentem in manu, qui cum somno sepultum terribilibus oculis respexisset, quid hic dormitas, ait magnæ fili mulieris? Magnam scilicet mulierem B. Virginem appellavit, cui Ordo noster specialiter addictus est. Tum stramen illud immundum magno impetu faciei ejus intantavit, qui cum vellet ferientis ictum declinare, caput parieti allidens non sine proprio dolore, aliorumque ludibrio evigilavit.

7. Horribilius est quod sequitur *p* Quidam enim in sacris vigiliis dormiens, tantam Deo

Ccccc

nauseam

m Ibid. *n* Cæs. lib. 4. cap. 32. 33. *o* Cæs. lib. 4. cap. 34. *p* Ibid. cap. 38.

nauseam provocavit, ut veniens de altari Crucifixus, maxillam ejus validissimo pugno percussisset, qui & post triduum mortuus est.

8. Illustris, & facetus miles q lapidem oratorii ab Abbate Hemmerodensi emere voluit, quod talis eum naturæ diceret, ut somnum confestim conciliaret. Nam quoties oraturus se super eundem lapidem reclinabat, mox ei somnus tentante Sathana obrepere consueverat, ut vel inde cognoscas plures in lecto vigiles in choro somnolentos fieri, omnem pristinam vigilantiam humani generis hoste destruyente.

9. Dicitur est supra sanctos Angelos, ipsumque Dominum visos fuisse psallentium cœcibus interesse. Addo nunc, quod relatu jucundissimum est, Beatam quoque Dei Genitricem sæpe oratorium perambulasse, devotè cantantibus benedixisse, à tepidis, & dormientibus cum indignatione recessisse: quæ omnia B. Henricus Conversus Claustrensis, & S. Godefridus Vilatiensis Monachus, & alii non semel videre meruerunt. Sed in his memorabile est, quod cuidam carnali Monacho evenit; Hic, cum majorem corporis curam, quam spiritus haberet, in solemnibus festo B. Virginis psallens noctu cum cæteris eandem manifestè intuitus est, quæ mira claritate perfusa, pyxidem habebat in manu suavissimo electuario plenam, atque inde integrum cochlear hauriens, in os singulorum infundebat. Ad ipsum verò perveniens indignabunda recessit dicens: Tu de meo electuario sumerè non indiges, quia medicus es, & plures tibi impendis consolationes. Hac acerbissima animadversione perstrictus ille mores emendavit, & in proxima Domine nostræ solemnitate, eandem visionem videre, & electuarium de manu Virginis accipere dignus fuit, quo gustato tanta dulcedine, & devotione repletus est, ut omnem terrenam consolationem prorsus respueret. Electuarium istud, inquit Cæsarius, gratia devotionis intelligitur, cujus virtute psallentes confortantur, cujus dulcedine labor vigiliarum vertitur in delicias: hujus species aromaticæ sunt memoria compunctiva Dominicæ Conceptionis, Nativitatis & reliquorum Sacramentorum Christi, quæ omnia melliflua spe futu-
pturæ retributionis conduntur, & meritis B. Virginis psallentibus infunduntur.

10. Ad cantum pertinent quæ sequuntur. Et quidem ex canora voce inanis gloriæ occasionem arripere quanti discriminis sit, docuit periculo suo quidam Monachus Calinensis, qui cum

cereum in Vigilia Paschatis voce dulcissima benediceret, essetque vox ejus tanquam Musica in convivio, peracta benedictione subito in veste Levitica de medio raptus nusquam comparuit, nec ullibi inventus est. Causam hujusmodi raptus elationis vitium fuisse, qui ejus vitam noverant, testati sunt.

11. Dicit Propheta, *Circuibō, & immolabo in tabernaculo ejus hostiam vociferationis, cantabo, & Psalmum dicam Domino.* Si tamen exaltatio vocis non ex fervore, & abundantia cordis, sed ex inani jactantia procedat, jam Deo placere non potest, qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. In Ecclesia quadam sæculari cantantibus Clericis, & tumultuosas voces in sublimi tollentibus, vir religiosus, ac timens Deum qui fortè tunc adfuit, vidit in loco eminentiori dæmonem, sinistra manu saccum tenere, dextera verò cantantium voces colligere, ac in eundem saccum immittere. Post Officium verò, cum illi de optimo cantandi genere gloriarentur, dixit, qui visionem viderat. Benè quidem cantastis, sed saccum implèstis.

12. In Cœnobio quodam u Ordinis nostri cum Antiphonam Invitatorii is ad quem spectabat, psalmumque sequentem voce mediocri inchoasset, & seniores eodem tenore cœptam melodiam prosequerentur, quidam ineptus juvenis indignè ferens, depressiori voce Psalmum inceptum fuisse, eum quinque ferè vocum intervallis exaltavit. Cumque Seniores arrogantiae ejus resisterent, pertinax Monachus cedere contempsit; sed & alii ex opposito choro eum adjuvantes vocem in exaltatione obstinârunt. Cesere pervicacibus cæteri propter scandalum, & cacophoniam. At B. Hermannus dicti loci tunc Prior, dæmonem vidit cum latitia, & impetu profilientem, & circa eos, qui cantum superbè exaltaverant, tripudiantem.

13. Idem Hermannus dæmones sæpe vidit discurreres in choro x, ut sciamus locum certaminis esse oratorium, & non esse nobis colluctationem adversus carnem, & sanguinem, sed adversus Principes, & Potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in cœlestibus. Cum aliquando initio vigiliarum chorus Abbatis inciperet Psal. *Domine quid multiplicati sunt*, adeò multiplicari dæmones vidit, ut ex illorum concursu, & discursu turbati fratres nescirent prorsus, quid dicerent. Tandem brevissimo illo, & usitatissimo Psalmo non

q *Ib. c. 37.* r *Cæs. l. 7. c. 12. 18. 36. & 48.* s *Cæs. l. 4. c. 8.*

t *Ibid. cap. 9.* u *Cæs. l. 3. cap. 5.* x *Ibidem.*

non sine labore, & confusione utcumque expleto, discessit diabolus totius confusionis caput, & psallentibus Monachis pax & serenitas restituta est.

14. Aliâ vice cum Prior Monasterii y sæcularia quædam negotia ante ingressum chori immediate tractasset, vidit Hermannus dæmonem, tanquam viæ ducem ante illum ingredientem. Tanti detrimenti est ad opus divinum, sine præscriptis præparationibus accedere.

15. Idem cum errantes in aliqua z Officii parte, juxta præscriptum regulæ nostræ, vel terram tangendo, sive deosculando, vel petendo veniam satisfacerent, dæmones aspexit ab illis, tanquam turbine impulsos, velocissimè discedentes. Non enim potest superbæ spiritus humilitatis signum tolerare.

16. Ut discamus a quanto fervore Hymnus *Te Deum Laudamus*, cantari debeat, rem narro mirabilem, quam in monasterio quodam Sanctimonialium accidisse scribit Cæsarius. Puella quædam, cum dictus Hymnus incæptus esset, vidit cælos apertos, & chorum cum psallentibus in ipsos supernè elevari, & introduci: Cumque versiculus ille, *Tibi omnes Angeli* psalleretur, universos ordines Angelorum, & singulos singulorum ordinum spiritus demissis capitibus, flexisque genibus, & expansis manibus Deum adorare. Quod & Apostoli, & Prophetæ, & omnis cælestis ordo similiter faciebant, cum eorum nomina in consequentibus versiculis recitarentur. Cum autem extremus Versus decantaretur, rursus chorus in terram descendit, & cæli clausi sunt. Liquec hinc terrestrem hymnodiam cælestis filiam esse. Stamus enim hic in atriiis supernæ Hierusalem, cujus participatio ejus in idipsum. Huic exemplo aliud subdo de Canticò Domini *Alleluja*.

17. Solet hæc vox supernis civibus familiaris, magnâ vocum exultatione, & longo notarum decursu cantari. Intolerabilis autem b cuidam Novitio Ordinis nostri hæc cantandi ratio videbatur, adeo ut vel hæc de causa jam à sancto proposito discedere cogitaret. Nocte quâdam, cum tentatio eum acrius infestaret, vidit se in somnis à militibus, quos olim hostes habuerat, omni ex parte circumdatum, & oppressum; nec effugii ulla spes erat: jam hostes eum capere, jam manus in eum violentas injicere. Sic periclitanti adfuit candidatorum exercitus quorum signifer cum *Alleluja* ingenti vociferatione clamasset,

y *Ibid.* z *Ibid.* a *Idem* l. 8. c. 90. b *Cæs.* l. 4. c. 55.

eandemque vocem crebrò repetisset, territi hostes in fugam dispersi sunt. At Novitius expergefactus, omnique tentatione solutus tantò ferventiùs in posterum *Alleluja* cantavit, quanto majorem ejus vim ad effugandas contrarias potestates expertus fuerat.

18. Hæc è Cæsarii flosculis e delibasse sufficiat. Sed ne statim ab Ordine meo discedam, quod de dulcissimo Patre Bernardo memini me legisse, hic in primis enarrabo. Intererat aliquando nocturnis vigiliis Pater sanctus, cumq; solito ferventiùs divinas psallere laudes conaretur, singulis Monachis, singulos Angelos astare conspexit, qui psallentium verba, ne minimâ quidem syllabâ prætermisâ schedulis excipientes velocissimè conscribebant. Porrò quidam auro, alii argento, quidam communi atramento, nonnulli aquâ, quod quisque psalleret, exarabant. Erant etiam, qui nihil scriberent. Intellexit protinus vir Dei, eodem qui revelaverat spiritu edocente, quid scripturæ diversitas indicaret. Aurum enim ferventiùsimum in Dei servitio amorem & alacritatem: argentum minorem quidem fervorem, purissimam tamen intentionem significabat. Atramentum bonam voluntatem denotabat, quamvis devotionis, & vigiliantiae studium aliqua ex parte deesset. Per aquam verò eos Scribæ cælestes exprimebant, qui somnolentiâ pressi, vanisque cogitationibus à se abducti voce, non corde psallebant. At qui nihil scribebant, illos indicabant, qui inter justos sceleratè viventes, noxiisque cogitationibus voluntariè distracti contra legis præscriptum vacui apparebant in conspectu Domini: quorum perversæ operationes indignæ, quæ Angelicis codicibus exciperentur, à dæmonibus quibus serviebant tenebrosis voluminibus consignabantur. Utinam hoc exemplo edocti, sic divinis assistere laudibus studeamus, ut omnis psalmodia nostra auro, vel argento conscripta honorem Deo, gaudium Angelis, nobis salutem operetur.

19. Cum quædam cantantur, quæ majorem exigunt attentionem, valde solliciti sunt Angeli sancti, ut majorem quoque in psallentium cordibus excitent devotionem. d Vidit eisdem S. Bernardus, qui, cum Hymnus *Te Deum laudamus* decantaretur, utrumque chorum percurrentes nunc hos, nunc illos ad cantandum alacriter modis omnibus excitabant. Sed & ipse S. Abbas, cum dictum Hymnum inciperet, visus est à quodam

Ccccc z miro

c *Lib. de viris illustrib. Ord. Cisterciensis.* d *Exordium Ord. Cisterciensis.*

miro splendore circumfusus: Tum nitidissima flamma ab ore cantantis erumpere visa est, & in celum conscendere, quo ejus intentio ferebatur.

20. Beatus Wulfridus Monachus e Ordinis nostri in Anglia cum Canticum trium puerorum decantaretur, vidit Angelum Domini cum magna claritatis fulgore in medium chori descendere, & thuribulo cœlesti thymiamate referto spirituum aromatum vivificum vaporem psallentibus offerre. Cùm autem ad illum versum psallentes pervenissent, quo sanctissima Trinitas collaudatur, idem Angelus carbonem ignitum de thuribulo tollens in os Wulfridi projecit, qui tantum ardorem ferre non valens, exanguis corruit, & delatus in infirmitorium, tribus diebus quasi mortuus permanfit. Sed regredior ad cantum, quem humilem & devotum esse debere, hoc item domestico exemplo edocemur.

21. In Abbacia quadam Monachus erat *f* qui peritiam cantandi, & dono suavissimæ vocis instructus non ad Dei laudem, sed ad inanem sui gloriam tanto munere utebatur. In communi Psalmodia profus elinguis, in iis quæ solus concinebat, ultra modum vocalis reperiebatur. In die autem solemnè cum versum cujusdam Responsorii pro singulari vocis privilegio sibi assignatum non in gravibus, sed in acutis, & superacutis vocibus, tinnulis modulis, flexilique lasciviâ personasset: eo finito dæmunculus teter cunctis videntibus apparuit, qui plaudens manibus, & fœdis cachinnis exultans, protinus exclamavit; O, ô benè, benè cantavit, optimè cantatum est. Hoc est videlicet superbi cantus præmium plausus diaboli, exultatio inimici, cantantis perditio. Sancta quædam Virgo primis Patribus nostris ruinam Ordinis eventuram prædixit ex agrorum multiplicatione, ex superfluitate ædificiorum, & ex vocum lasciviâ. Quam Prophetiam in nobis impletam, heu seris & inutilibus lacrymis deflemus. Hæc in libro de viris illustribus Ordinis nostri dum legerem, ingesserunt se protinus duo exempla, quæ prætermittere nefas sit. Ea pertinent ad somnolentiam, quæ noctis vigiliis stodientibus obrepere solet.

22. Quidam Monachus Henricus nomine *g*, ætate juvenis, corpore robustus, sed carnis curam perficiens in desiderii, cum in omni parte Monasticæ disciplinæ cespitaret, tum maximè cum ad vigiliis surgendum esset. Nam vel non surgere omninò, vel nondum peractâ synaxi discedere,

pigritiam verò infirmitatis velamine solebat obtegere. Sed Deus non irridetur. Nam qui posthabito timore Domini, neglecta regulari admonitione dixerat, ut delinqueret in semetipso, tandem relicto Ordine reversus ad vomitum suscepti propositi impiissimus defertor interit. Viderat eum sæpillimè Cœnobiarcha, dum exiret è choro diabolico impulsu abactum, ejus enim collo infidebat visibiliter adversarius, & extra castra pugnantium, & orantium impellebat, quò facilius solitarium opprimeret. Idem narrante in Dialogis Beato Gregorio cuidam Monacho accidisse didicimus, quem dæmon educebat ab oratorio, sed dissimili exitu: nam iste à S. Benedicto correctus culpam agnovit, & emendavit. Audiamus nunc rem jucundissimam, quæ vigilantes Monachos maximoperè corroboret & consolatur.

23. Miles quidam virtute, & sanguine illustris, quem Corradum vocabant, in Cœnobio Ordinis nostri præcipuas quasque solemnitates celebrare consueverat. Aderat aliquando nocturnis vigiliis in die festo Purificationis B. Virginis, tantamque invitus somnolentiam patiebatur, ut ei nullatenus resistere posset. Cumque proprium torporem detestans non cessaret Monachos admirari, qui ex eodem luto conficti, ac multis insuper jejuniis afflicti singulas noctes ducebant insomnes, subito sopore oppressus vidit duos homines monastico habitu venerabiles, quorum unus jucundo vultu militem allocutus hunc versum Latinum pronunciavit: *Talia posse pati soli meruere beati*. At vir analphabetus verborum sensum non percipiens, manè carmen recitavit Priori, à quo ejus explicationem audivit. Beati ergo divinitus nuncupantur, quibus datum est posse pati, & vigilare pro Christo: & admirabilis virgo Catharina Bononiensis *h* inter Martyres computandum fore dicebat Religiosum, qui nocturnis semper vigiliis sine ulla exemptione adesset. Pergo & ex vita S. Geltrudis *i* alia haud dissentanea adjungo.

24. Cum in festo cujusdam Sancti horas Canonicas purissimâ intentione sancta Virgo perfolveret, visa sunt omnia psalmodiæ verba quasi lanceæ acutissimæ, quæ de corde ejus ad cor Jesu Christi procederent, idque medullitus penetrarent, & suavissima assicerent delectatione. De corde autem Christi exibant radii, qui novæ gloriæ splendore Sanctos omnes exornabant, vivis quoque

e Henriquez, in Menolog. Cisterc. ad diem 13. Februar.
f Lib. de vitis illustr. Ord. Cisterc. g. *Ibid.*

h Vita ejus lib. 3. cap. 3. *i* Insinuationum Divinae pietatis sive vitæ S. Geltrud. lib. 3. cap. 23.

quoque speciales gratias, defunctis refrigerium subministrabant. Hi videlicet attentæ Psalmodiæ sunt effectus honor Dei, Sanctorum gloria, salus viventium, & requies defunctorum.

25. Aliâ vice dum singulas notas *k*, & verba cum actuali intentione proferre studeret, & sapius pro humana fragilitate deficeret, dixit intra se: & quæ utilitas ex tali studio, cui tanta inest instabilitas? At pius Dominus, ut eam consolaretur, obtulit cor suum in similitudinem lampadis ardentis: Ecce inquit cor meum dulcissimum organum semper venerandæ Trinitatis, cui omnia, quæ per te supplere non sufficis, fiducialiter perficienda commendabis, & sic omnia coram me summè perfectâ apparebunt. Quem admodum si tu vocem haberes dulcissimam, & sederes propè sororem, cujus dissona vox cunctis ingrata foret, valdè indignareris, si tibi ad cantandum aptissimæ illa inepta vices suas nollet committere: Sic ego soleo æstuanti desiderio præstolari, ut mihi homines ea perficienda offerant, quæ ipsi utpotè imperfecti adimplere per seiplos non valent.

26. Præcipit Sanctus Pater Benedictus *l* in Regula, ut Capitulum Laudum memoriter recitetur: Cum igitur hebdomadaria sic Capitulum cantasset, revelavit Deus Sanctæ Geltrudi tale ab illa præmium acquisitum fuisse, ac si tot personæ pro illa orarent, quot verba protulerat. Tanti momenti est, vel in minimis rebus obedientia.

27. Solent Prælati, & Præcentores nostri psallentium cœtum circumire, ut dormientes in nocturna synaxi excitent, & in opere Dei omnem præcaveant negligentiam: cum autem quædam Sanctimonialis id ex more præstaret *m*, dixit Dominus beatæ Geltrudi, si quis studet in divinis tam in se, quam in aliis negligentias præcavere, ego pro illo suppleo omnem defectum perfectæ intentionis, & devotionis. Alia multa ad divinum Officium pertinentia, libro quarto continentur, quæ brevitati consulens præmittito. Hic autem tria exempla ex Laurentio Surio describam, quæ doceant operi Dei nihil esse præponendum.

28. Cum S. Ludgerus *n* persolvendis divinis Officiis cum suis insisteret, à Carolo Magno Imperatore tertio accitus ire tamen ad illum distulit, donec cœptam psalmodiam consummasset. Non desuere aulici, qui sancti viri pietatem ad con-

temptum Cæsaris retorquerent: at ille interrogatus, cur toties accersitus venire contempsisset, Ego, inquit, ô Imperator, tuum semper præceptum ita in omnibus exequendum putavi, ut tamen Deum tibi ubique præferendum non dubitarem: Ideò non ob contemptum Regiæ potestatis sed potius propter tuam salutem, quæ Deo debebam exolvere curavi, sicque expeditior ad tuum servitium veni. Hanc Episcopi libertatem suspiciens optimus Princeps, Gratias habeo Episcopo, ait, quia qualem te semper credidi, talem te nunc esse expertus sum.

29. S. Hugo Lincolnensis Episcopus semper Canonicas *p* preces statuto tempore persolvebat. Contigit illum aliquando cum Prælati quibusdam, & Clericis per loca à latronibus obsessa iter agere. Surgunt omnes ante lucem, urgentque focii discessum, ut ingentis periculi viam in tenebris pertransirent: At vir sanctus instabat, ut matutinas preces ante omnia persolverent. Illi autem metuentes ne propter moram à grassatoribus caperentur, dilato in commodiorem horam Officio iter aggressi sunt. Mira res. Isti prudentes secundùm carnem inciderunt in latrones. Hugo verò cum suis expleto Matutino lætus, & incolumis ad constitutum locum pervenit.

30. In quodam Monasterio Sanctimonialium puella quædam in extremo vitæ discrimine versabatur *q*; instante verò Completorii hora sorores in Ecclesia convenerunt, ut diurnæ servitutis pensum complerent. Vix autem primos cantaverant Psalmos, cum subito evocatae virgines taciti signi ad transitum morientis divinum Officium imperfectum reliquerunt. Ad quarum ingressum infirma, quæ jam ultimum effabat spiritum, repentino saltu è lecto profiliens ad Abbatissam cucurrit clamans & dicens; Fer præsidium Domina, fer præsidium: At illa tremebunda, Quid habes, inquit, filia, quid habes? Respondit, Multitudo dæmonum, qui huc cum sororibus ingressi sunt, me ad inferos secum velle abducere minantur, quia propter me detrimentum servitii sui Christus habet. Porro sorores ad imperium matris protinus in Ecclesiam regressæ divinæ laudis cursum devotè peregerunt: quibus psallentibus puella lectulum reptens, omni horrore discusso, paulatim deficiens mortua est.

31. Inter Canonicos *r* Præmonstratenses existit

Ccccc 3

mia

k Ibid. cap. 24. *l* Ibid. cap. 82. *m* Ibid. cap. 85.
n Surio 26. Martii. Vita S. Ludgeri lib. 1. c. 32.

p Surio 19. Nov. *q* Id. 4. Decemb. in vita S. Antonis lib. 1. cap. 36. *r* Idem 7. Aprilis.

942
 mia floruit sanitate B. Hermannus. Hic quotidie, dum Canticum Zachariae dicebatur, tam mirifico replebatur odore, ut omnium florum, & aromatum fragrantia naribus ejus aspirare videretur. Eodem vero tempore duos Angelos videbat ab utraque parte Ecclesiae incensum psallentibus ministrantes, sed cum magno discrimine: nam quibusdam hilares sese ostendere, & coram illis reverenter inclinare: alios praeterire negligentius: & à nonnullis cum horrore quodam protinus resiliire. Intellexit statim vir Deo plenus primos eos esse, qui Deum animo, & voce laudarent: Secundos, qui minus adverterent, quod psallebant: Tertios illos, quorum visa mors erat. Convenit hoc exemplum cum decimo octavo supra descripto: Nunc alia adjungenda sunt ex Thoma Cantipratano s.

32. Erat Sueslionensis civitas in Gallia Ecclesiastico interdicto subiecta, quamobrem non nisi silentio divina ibidem mysteria celebrabantur. In Vigilia igitur Assumptionis B. Virginis Prior Canonicorum Regularium S. Joannis in vineis juxta muros ejusdem civitatis assumptis secum tribus Canonicis devotissimis viris in montem proximum secessit, ut in quodam oratorio solemnitate Dei Genitricis celebrarent. Hora vero consueta ad nocturnam synaxim evigilant, cantant simpliciter, & devotè. At ubi Prior nonam lectionem de more finivit, subito concensus mirabilis Angelorum insonuit, & Responsorium *Felix namque es* altissimis vocibus cantaverunt: quo usque ad versiculum dicto, quatuor tantum ex illa innumera multitudine versum, cum *Gloria* succinerunt, multitudine semper cum repetitione respondente. Post secundam vero repetitionem iteratò Responsorium, juxta morem Gallicum quatuor Angeli inchoarunt, & prosequentibus omnibus, alacriter finiunt. Porro de cantu Ecclesiastico, qualis esse debeat, relatu dignum est quod idem auctor commemorat.

33. In quadam Ecclesia r. Canonicorum saecularium praecipua cujusdam Sancti festivitas agebatur; in Completorio autem Responsorium illud, *In pace in id ipsum dormiam, & requiescam*, Clericis cantantibus, & discantantibus, facta est cunctis audientibus vox, de caelo dicens, solus raucus exauditus est. Erat hic raucus despectus quidam, qui vocis cacophoniam morum consonantia compensans caeteris in dulcedine vocis, absque cordis devotione sine

fructu exultantibus, solus exauditus est pro sua reverentia.

34. Semper nititur daemones divinum Officium impedire, quare sicut eodem Auctore narrante didicimus, Venerabilis quaedam Abbatissa Ordinis nostri nocte quadam, cum nulla Monialium ad nocturnum surrexisset Officium, vidit diabolum, qui eas somno fallaciae deluserat cachinnis singulas irridentem, & fusa ad Dominum prece, eum visibilem multis ostendit.

35. Sanctissimus Abbas Dorotheus u. vir sapientia ac pietate insignis, rem mirabilem de nocturnis vigiliis scribit, quam ab eo cui accidit se audisse asseverat. Nocturnam synaxim persolvebat, cum caeteris beatus senex Dioraticus, & ecce virum splendidis indutum vestibus initio Psalmodiae egredientem vidit è sacrario parvum calicem cum sacrificio, & hostia habentem in manu: psallentibus autem appropians hostiam tangebatur in calice, & ea fratres omnes obfignabat. Sedes autem quorundam, qui ad vigiliis non surrexerant, eo signo tangebatur: aliquorum intacta loca pertransibat. Atque hoc ipsum in fine Psalmodiae è sacrario rursus egrediens repetebat. Haec senex cum vidisset, rogat hominem humiliter, ut signorum mysterium edisserat. Respondet ille se esse Angelum Dei delegatum ad hoc, ut Monachos ab initio Psalmodiae usque ad finem perseverantes eo signo notaret: nec praesentes dumtaxat, sed eos quoque qui cum licentia & benedictione Praelati aberant, justa de causa sacro signaculo obfirmabat, eo quod animo, & voluntate cum psallentibus adessent. At loca eorum, qui ob desidiam, & somnolentiam divinis noluerant interesse solemnibus, jussu Dei summi nullo signo notasse dicebat, quoniam ipsi eo munere indigni erant.

36. Scribit Seraphicus Doctor x. in vita Sancti Francisci, quamvis beatus Pater oculorum, stomachi, splenis, & hepatis aegritudine laboraret, nolebat tamen muro, aut sedi dum psalleret inhaerere, sed horas semper erectus, & stans cum ingenti reverentia, & alacritate persolvebat. Et si quando esset in itinere constitutus, instante hora divini Officii stans, & gressum figens in ipsa via, suas preces recitabat: nec ob solis ardorem, nec ob inundantes pluvias, nec ob frigoris asperitatem, aliamve temporis, vel caeli injuriam hujusmodi consuetudinem praetermittebat. Dicebat enim, si quieret comedit

corpus

n Dorothei. doct. r. 11. x Bonav. de vita S. Francisci cap. 10.

i Cantipratano. lib. 2. de Apib. cap. 40. t. libid.

corpus cibum suum fututum cum ipso esca verum, cum quanta pace, & tranquillitate accipere debet anima cibum vitæ?

37. Idem magno zelo omnem animi evagationem castigare solebat, ut ex subjecto constat exemplo y. Fecerat aliquando otii vitandi gratia vasculum quoddam non elegans, quod cum memoriæ ejus occurrens, dum Tertiam psalleret, paululum ipsius animum distraxisset, motus fervore spiritus dictum vasculum igne consumpsit, dicens, sacrificabo illud Domino, cujus sacrificium impedit. Hæc de Seraphico patre narrat Seraphicus filius Bonaventura. Sed Ecce in manibus vir Eminentissimus Petrus Damianus. Nil gravius, nil jucundius ejus eloquio. Hic quædam memoratu dignissima de divinis Officiis recenset, quæ cum suavissimo ejus sermone descripsero, & exemplis, & libro finis erit.

38. Clericus, inquit z, Coloniensis Ecclesiæ vadum fluminis transibat, & ecce B. Severinus ejusdem Ecclesiæ nuper Episcopus equi ejus habenas apprehendit, eumque retinens sistit. Cumque ille in stuporem versus, & graviter admiratus cur illic tam clarus, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret: da mihi, ait, manum tuam, & quæ circa me sunt non auditu discere, sed tactu. Cumque datam manum fluctibus Episcopus impressisset, tantus eam ardor absorbit, ut undique carnes ejus resolutæ diffuerent, & ossa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus, cum nomen tuum, inquit, in tanta benedictione sit apud nos, & fama tua consonis totius Ecclesiæ præconiis celebretur, cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoque, pro dolor! incendio cruciaris? Ad quem S. Episcopus; Nihil, ait, aliud in me remansit ultione plectendum, præter hoc tantum, quia dum in aula Regia constitutus Imperialibus me consiliis vehementer implicui, Canonice synaxis Officia per distincta horarum spatia non persolvi. Manè quippè simul omnia coacervans tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris hujus fero supplicium. Tu verò omnipotentis Dei clementiam humiliter implora, ut manum tuam in salutis pristina restituat statum. Quod cum factum fuisset: Vade, inquit, fili, obsecra fratres meos, Ecclesiæ Clericos, & alios spirituales viros, ut pro me preces fundant, indigentibus subsidia confe-

rant, sacrificiorum votis insistant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ hujus indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum civium choris lætus adjungar. Hoc certè magnam nobis debet inferre formidinem, quia cum sanctum virum uni culpæ dumtaxat obnoxium tam intolerabilis Purgatorii pœna constrinxerit: Væ, væ, quæ mihi, meique similibus est inferenda sententia, quos tot reatum prolixitas gravat? distinguenda sunt ergo per momenta temporum Ecclesiasticæ institutionis Officia, & sub magna reverentiæ disciplina dicenda sunt, ne dum psallimus, fructum spiritus cum carnis desiderio misceamus. Hæc Damianus, qui ab Adraldo Abbate Bremensi ea se asserit didicisse. Verùm Baronius a Ecclesiasticæ antiquitatis exactissimus indagator hanc Historiam referens, mendum irrepsisse putat in Episcopi nomen, & pro Severino substituendum censet Peregrinum, vel Pelegrinum, alioquin temporis ratio non constaret. Sanctus enim Severinus Damiani tempora annis circiter septingentis antecessit: Peregrinus autem in ferie Coloniensium Episcoporum paulò ante S. Petri ætatem collocatur. Pergit idem Petrus, & ex ejusdem Abbatis relatione, dum simul per Burgundiam iter agerent, aliud subjungit exemplum.

39. Frater quidam Cluniacensis Cœnobii b piæ mentis, & rectæ conversationis vir hinc aliquando transibat, & ecce crinitus quidam quasi ex Hierosolymitana peregrinatione deveniens palmam ferebat in manu. Cumque Peregrinus, & Monachus invicem obvii sese altrinsecus pertransissent, ait ille: Completorium in lecto nec salus est, nec profectus. Quod frater audiens, admiratus expavit, ac repente post terga respiciens, eum videre non potuit. Mox enim ut verbum protulit, omnino disparuit. Ille verò ad conscientiam mox reversus invenit, quia pridiano vespere lassus de via redierat, & fessa in lectulum membra projiciens, jacendo Canonicas horas compleverat.

40. Quiddam simile in eremo fontis Avellani, quam dum hæc scriberet, incolebat vir sanctus, narrat consequenter accidisse c. Erat ibi Prior nomine Joannes, qui lentis quibusdam infirmitatibus macilentus videbatur semper, & gracilis. Hac itaque sui corporis imbecillitate confusus, sæpè jacens in lecto, Completo.

y Ibid. z Petrus Dam. lib. 2. Epist. 15. ad Desiderium Abbatem.

a Baronius Tom. 11. ann. 1062. num. 84. b Petrus Dam. ubi supra. c Ibid.

pletorium decurrebat. Accidit autem, ut dæmoniacus quidam non procul abesset, qui multa hominum secreta, & obscenos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Joannes dæmonem exire præciperet, & quibusdam exorcismi questionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui sub cotto quotidie Completorium infurras, & modò me quasi Sanctus ejicere, & juris mei vasculum de meo vis dominio liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mendacii recognovit auctorem. Hactenus ille.

§. III.

Operis clausula, & pro ea gratiarum actio.

HÆc habui, quæ de divina Psalmodia non pro rei majestate, sed pro virium mearum tenuitate proferrem. Plura sanè potuissem à Sanctorum Patrum amoenissimis hortis colligere, quibus hoc sterile senticetum uberius exornaretur; sed præstabilius visum est in tanta rerum congerie servare temperamentum, & posterorum industriæ multa relinquere. Cæterum quia hoc opus ex scriptis veterum Patrum orthodoxorum magna ex parte compactum est, illorum dicta haud inopportunè in hac meta usurpabo. Et primò quidem illis verbis lectorem meum conveniam, quibus modestissimè alloquitur suum Timothæum Magnus Dionysius Areopagita in fine libri de Ecclesiastica Hierarchia. Hæc à me, Fili, tam multa, tamque præclara Hierarchiæ nostræ spectacula, quæ unum faciunt, aspecta, & animadversa sunt. Ab aliis autem mentibus, quæ acrius cernunt, non modò hæc perspecta sunt, sed multò clariora & diviniora. Tibi etiam, ut opinor, planè collucebunt clariores, diviniorefque pulchritudines, si iis, quos dixi gradibus ad superiorem radium contendas. Communica igitur tu quoque mecum majorem, perfectioremque lucem, meique oculis monstræ præstantiores, & unius speciem magis exprimentes formas quascunque cernere potueris. Confido enim me his quæ sunt commemorata in fitas tibi divini ignis scintillas excitaturum. Dicam & illud quod Maximus Martyr in fine opusculi de Ecclesiastica mystagogia scribit. Hæc ergo de his pro viribus exposui, ea quæ sunt magis mystica, & altiora attingere non ausus. Danda est autem venia imbecillitati meæ; & suscipiendum

est potius, quam reprehendendum, si quod dari potest datur. Deo enim gratum, & acceptum est, quicquid pro viribus purè, & sincerè ex animo datur, etiamsi cum magnis collatum videatur exiguum. Clausulam quoque hic apponam, qua suum terminat Theophrastum Æneas Gazæus Philosophus Christianus. Jam quoniam istuc venimus, sacrificium gratiarum actionis Deo offeramus, non Hecatomben, ut apud Athenienses Minervæ; nec formicam, ut in Isthmo Soli, & Neptuno; sed perpurgatam mentem, quò Deo similes evadamus. O Rex, & Pater, & Conditor omnium: ò prima sapientia Patris, & Verbum per quod is omnia produxit: ò Spiritus Sancte, per quem Deus omnibus aspirat, omnia comprehendit, & conservat, & suam perfectionem adduxit: ò divina Trinitas, & sancta Unitas, des nobis supernæ illius pulchritudinis memoriam, des omnibus æternitatem. Nec verebor Juvenci Poëtæ assumpta persona aliquid mihi de hoc qualicumque opere polliceri, cantans in hoc Epilogo quod ille in prologo Evangelicæ Historiæ cecinit;

*Nec metuo ut mundi rapiant incendia secum
Hoc opus. Hoc etenim forsan me subtrahet igni,
Tunc cum flammivoma descendet nube coruscans,
Judex aethroni genitoris gloria Christus.*

Denique hac oratunculæ Deum precabor, quæ libros de Trinitate concludit Augustinus. Domine Deus unus, Deus Trinitas, quæcunque dixi hic de tuo, agnoscant & tui: Si quæ de meo, & tu ignosce, & tui. Amen.

M E T R U M L.

O Mibi jam plures multum vigilata per annos
Pugna, sat spatium longum consecimus aequor.
Naufraga fluctivago jactata carina profundo
Jam portum tranquilla tenet: jam dente tenaci
Anchora de prova jactur, jam litore gaudet
Navita, jam Scylla monstrum, rabiemque Charybdis.
Et Syrtes, scopulosque, & venti evasimus iram.
Jam licet optatam saltem contingere terram,
Et superis meritis pro munere solvere grates.
Omnipotens Genitor, cæli suprema potestas,
Principium sine principio, sator unice rerum,
Immensus, sine fine potens, sine tempore durans,
Absque loco loca cuncta replens, sine luce coruscans,
Cuncta simul sine voce loquens, sine robore fortis,
Mundum

Mundum mente gerens, sine motu cuncta gubernans:
 Unicus, & simplex, placidus seu parvis amanti,
 Expectasque tacens; seu crimina vindice pœnis
 Corrigit iratus, seu iustis præmia reddis.
 Haud opis humana est digna tibi solvere grates;
 Sed cæli dum luce fruor, te carmine semper,
 Pectore te memori cantabo, nulla carebit
 Laudibus hora tuis. Tuque ô sapientia Patris.
 Principium de principio, de lumine lumen,
 A vero verax, soboles æquæva Parenti,
 Fons lucis, mentale jubar, Verbumque paternum,
 Omnia cognoscens divinae notio mentis,
 Ars summi Artificis, primitque expressio veris

Tu precor ignaro, majoraque viribus auso
 Ignosce, & clemens audacibus amue scriptis.
 Tu Bonitas, tu Patris Amor, tu mutuas ar dor.
 O Patris, & Nati Flamen, qui compar utriusque
 Imperium sine fine tenes spirabile Nomen,
 Tu quoque, si potui per te tot adire labores.
 Has licet exiguas pro munere suscipe laudes.
 Auspice te, quacunque fides Romana patebit,
 Ore legar populi, nec melibit in sepulchro,
 Nec ventura dies tenebrosa condere nocte,
 Nec poterunt flamma, nec edax abolere vetustas.
 Candida posteritas, duce te, mihi digna laboris
 Præmia, & immeritam statuet cum laude coronam.

NOTITIA AUCTORUM, ET LIBRORUM,

Qui in hoc Opere citantur, notantur, illustrantur.

PRÆMONITIO ad LECTOREM.

Obssequor genio huius sæculi, AMICE LECTOR, cui nihil placet, nisi critico sale respersum sit. Quare non nuda Auctorum nomina præfigo, quod alii solent: sed singulis ausus sum adijcere censuram, & de iis proferre, quid sentiam. Nolim tamen huic Edicto semper subscribas, BONUM FACTUM: Mendaces enim sumus in stateris Filii hominum; sæpe decipimur, sæpe dormitamus. Ut autem ipsi Veteres, ita nos posteri castigabunt, hoc summam habente æquitatem, juxta Sententiam Jurisconsulti, ff. quod quisque juris, l. i. ut idem jus nobis dicatur, quod ipsi aliis diximus. Lege, & vale.

Abbas Urspergensis Ordinis Præmonstraten. cujus nomen diu ignotum est Conradus à Lichtenau, in Chronico diligens, sed Pontificibus infensus.

Abbas Vercellensis, Dicitur Thomas Gallus, sive à S. Victore, primus Abbas S. Andreae Vercellorum, cujus est commentarius in S. Dionysium Areopagitam facilis & accuratus.

Abraham Echellensis Maronita Linguarum Orientalium Professor, multa & recondita præditus eruditione.

Abfalonis Abbatis Sprinkirbacensis sermones docti & elegantes. Hujus cum laude meminit Cæsarius Heisterbacensis, lib. 4. cap. 89. Cui Synchronus fuit. Vixit ergo, non anno 1120. ut Miræus scripsit, sed circa an. 1200.

Achillis Bocchii Bononiensis. Symbolicarum questionum libri 5. multæ eruditionis, sed styli depressi.

Achillis Tatii Alexandrini ex Ethnico, & in Eroticis venusto, sed parum casto Scriptore Episcopi Christiani, teste Suida, Isagoge in Arati Phænomena. Qua ætate vixerit, non liquet.

Adam Abbas Perfennæ, quæ est Abbatia Ordinis Cisterciensis in Diocesi Cenomanensi, cujus elegantissimi sermones extant Romæ MSS. apud doctissimum virum Hilarionem Rancatum Abbatem Cisterciensem.

Adam à S. Victore, auctor sequentiarum Missæ, quas non admisit vetus Ecclesia.

Adonis Viennensis Archiepiscopi Chronicon breve, ab origine Mundi ad sua tempora.

Adrianus Turnebus Criticus celebris, & emunctæ naris.

D d d d d

Acl-